

Svar på motion: minskat antal ledamöter i kommunfullmäktige från 27 till 21 st.

Leif Gustafsson, SD, lämnade den 25 september 2023 in en motion till Bräcke kommun, där han uttryckte att antalet ledamöter i kommunfullmäktige borde minska i takt med att befolkningen i kommunen minskar. Ärendet remitterades till beredningen för kommunfullmäktiges arbetsformer.

Inför mandatperioden 2022–2026 gjordes en utredning kring hur många ledamöter kommunfullmäktige borde ha. Då gjordes en minskning från 31 till 27 ledamöter. Motionären menar att då befolkningsantalet fortsatt minska även därefter, borde även antalet ledamöter i fullmäktige göra detsamma. Huvudsyftet, menar han, är att anpassa antalet förtroendevalda i fullmäktige till den minskande befolkningen i kommunen.

Motionen lämnar fyra förslag, i form av att-satser:

Att: En utvärdering sker om vad som händer om antalet ledamöter i kommunfullmäktige sänks till 21 personer.

Att: Utvärderingen visar de ekonomiska konsekvenserna av ett sådant beslut.

Att: Utvärdera hur minskningen av ledamöter påverkar de demokratiska funktionerna i kommunen.

Att: Beroende på utvärderingen resultat fatta beslut om minskning av ledamöter i samband med nästkommande val.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna går inte att få svar på i exakta summor för nästkommande mandatperiod. Det beror till del på att de förtroendevaldas arvoden förändras, då de beräknas på riksdagsledamotsarvodet som brukar öka årligen. Det är också omöjligt att säga vilka omkostnader som uppstår kring förlorad arbetsinkomst och reseersättningar, då det är helt beroende på vilka som röstas in i fullmäktige. Beredningen för kommunfullmäktiges arbetsformer menar att en uppskattning, baserad på 2023-års omkostnader kring arvodesomkostnader, ger bästa utfall för frågeställningen. Beredningen för kommunfullmäktiges arbetsformer gav därför kansliet i uppdrag att ta fram underlag utifrån dessa premisser (§ 4/2024). Resultatet blev att en minskning av sex personer i kommunfullmäktige skulle ge en årlig besparing om 55 410 kronor. I den summan är inte PO (personalomkostnader) inräknade. PO beräknas på ålder på ledamoten. För ledamöter födda efter 1957 ligger PO på 31,42%,

för personer födda 1957 och tidigare är PO 10,21%. Om PO beräknas på 31,42% skulle totalsumman, utifrån ovanstående beräkning, hamna på 72 820 kronor. I beräkningen ingår däremot inte försäkringskostnader eller övriga omkostnader.

Påverkan på demokratiska funktioner

Att utvärdera hur minskningen av ledamöter påverkar de demokratiska funktionerna i kommunen är lite svårare.

Demokrati betyder folkstyre, eller folkmakt. Det handlar om möjligheten för medborgarna att vara delaktiga i kommunens politisk, främst genom att rösta fram sina representanter som ska föra deras talan i kommunfullmäktige.

Jämförelser med andra kommuner

Beredningen för kommunfullmäktiges arbetsformer gav kansliet i uppdrag att jämföra Bräcke kommun med några närliggande kommuner vad gäller kommunfullmäktiges förutsättningar. Hänsyn skulle tas till invånarantal, antalet röstande i kommunvalet 2022, antal ledamöter i fullmäktige, hur många partier som finns representerade och hur många röster och invånare det krävs per mandat i fullmäktige. I jämförelsen finns Jämtlands läns kommuner, Ånge kommun och Sollefteå kommun.

Av samtliga jämförda kommuner är Ragunda- och Bergs kommuner mest lika Bräcke, det skiljer ungefär 1000 invånare per kommun, Bräcke ligger i mitten av dem.

Ragunda kommun har lägst antal ledamöter i fullmäktige i jämförelsen, de har 25 ledamöter. Ragunda har också en mindre befolkning än Bräcke. Bergs kommun har 31 ledamöter i kommunfullmäktige och en större befolkning. Bräcke och Berg har båda 6 partier representerade i fullmäktige, Ragunda 7 partier.

Beräknat på röster per mandat i fullmäktige ligger de tre kommunerna relativt lika. I Ragunda krävs 136 röster (baseras på antal röstberättigade) för ett mandat, i Bräcke 148 röster och i Berg 150 röster. Övriga kommuner har en större befolkning och skiljer sig därmed också mer gällande antal röster per mandat.

En liknande jämförelse gjordes även för Bräcke kommun, utifrån ett antal val bakåt i tiden. Sedan 1998 har antalet ledamöter i fullmäktige minskat från 41 till 27 (minskningarna har skett inför valen 2014, till 39 mandat, 2018, till 31 mandat, och 2022 till 27 mandat). Inför senaste översynen av den politiska organisationen, vilken utfördes 2021–2022, fick samtliga

partier med mandat i fullmäktige möjlighet att lämna synpunkter på hur många ledamöter de anser ska finnas i kommunfullmäktige. Dessa svar behandlades och ingick i underlaget innan förslag till beslut lämnades till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Beslutet var i fullmäktige enhälligt, med en sänkning till 27 ledamöter.

Utfall om 21 ledamöter i fullmäktige, valet 2022

Valmyndigheten har en valsimulator som kan beräkna mandat utifrån egenvalda parametrar.

Vid en omberäkning av resultatet från kommunvalet 2022 och 21 ledamöter i fullmäktige hade Socialdemokraterna tappat två mandat, Centerpartiet, Sverigedemokraterna, Moderaterna och Jämtlands väl Bräcke ett vardera.

Det skulle ge en mandatfördelning enligt följande:

S – 8 mandat

C – 5 mandat

M – 3 mandat

SD – 3 mandat

JVB – 1 mandat

V – 1 mandat

Demokratidiskussion

Beredningen för kommunfullmäktiges arbetsformer har genom diskussioner kring demokrati kommit fram till följande punkter:

- Det är viktigt att kommunfullmäktiges fördelning är representativt för medborgarna, gällande bostadsort, kön, ålder, etnicitet och liknande och även gällande mandatfördelning för partierna.
- Det behövs fler personer som vill engagera sig politiskt i kommunen, och de måste kunna känna att de har möjlighet att bli invalda i kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen. Det kan finnas en risk med att det främst blir de erfarna politikerna som får platserna i fullmäktige vid färre mandat.
- Det kan finnas risk att de mindre partierna inte får några, eller färre, platser i kommunfullmäktige vid en minskning av antalet ledamöter. Det kan riskera leda till ett mindre politiskt engagemang hos medborgarna, om de inte känner sig representerade. Detta då färre platser i kommunfullmäktige gör att det krävs betydligt fler röster per mandat (år 2022 krävdes 148 röster (av antalet röstande) per

mandat, för 21 platser i fullmäktige hade 190 röster krävts per mandat).

- Det kan underlätta för nya, lokala partier om tröskeln inte är så hög att komma in i fullmäktige.
- Det finns en risk att en alltför hög andel fullmäktigeledamöter även sitter i kommunstyrelsen om färre vill engagera sig, det försvårar kommunfullmäktiges möjligheter att utkräva ansvar.
- Mycket tid läggs ner ideellt av ledamöterna, sammanträdestiden är en liten del av allt arbete som läggs ner. Det ideella arbetet blir mer omfattande på kvarvarande ledamöter om man minskar antalet platser i fullmäktige.
- Minsta tillåtna antalet ledamöter i kommunfullmäktige är 21 om kommunen högst har 8000 röstberättigande, enligt 5 kap 5 § kommunallagen. Utmaningarna i Bräcke kommun motiverar fler ledamöter än en lägstanivå, besluten behöver vara brett förankrade och ansvaret kan inte fördelas på alltför få personer.

Slutsats

Sammantaget resultaten av de givna uppdragen, tidigare utredningar och diskussioner anser beredningen för kommunfullmäktiges arbetsformer att en minskning av antalet ledamöter påverkar den lokala demokratin negativt. Det kan i sämsta fall leda till att det blir färre individer som är insatta i de kommunala frågorna, vilket kan leda till mindre debatt och att färre åsikter kommer fram under sammanträdena. Det i sin tur riskerar också påverka allmänhetens insyn och möjligheter till korrekt information, och därmed också minska möjligheten för ansvarsutkrävande för medborgarna.

Förslaget till kommunfullmäktige blir därför att anta de tre första att-satserna, vilka anses utredda i och med detta svar, och för fjärde att-satsen föreslå att kommunfullmäktige inte minskar antalet ledamöter vid nästkommande mandatperiod.